

УДК 313.42

ДИНАМІКА РИНКОВОГО СЕРЕДОВИЩА У СИСТЕМІ «ПОПИТ-ПРОПОЗИЦІЯ»

Воронін Анатолій Віталійович, кандидат технічних наук, доцент, ХНЕУ імені Семена Кузнеця, Харків, Україна

Анотація — У наданій роботі представлена модифікація динамічної моделі ринкової взаємодії ціни та об'єму товару у неперервному часі. На відміну від класичних постулатів Самуельсона фактор запізнення формулюється за допомогою інтегральних співвідношень співвідношень попиту і пропозиції. Розглянуті типи так званої «динамічної пам'яті» в інтегральних складових вихідної математичної моделі, які продукують різноманітні ефекти післядії.

Ключові слова — попит, пропозиція, ціна, об'єм, післядія, динаміка, інтегральне рівняння.

Проблема визначення характеру впливу виробничо-економічної специфіки підприємства на еволюцію ринкового ціноутворення як і раніше ще дуже далеко від свого розв'язання. Ключовим моментом у дослідженні вищезначеної тематики є наявність двох підходів, практикуючих механізми формування цін та об'ємів продукції споживача, так і збоку виробника. В економічній теорії є прийнятним, що «нащупує» свій стан рівноваги в умовах існування балансу між попитом та пропозицією наданої продукції, а об'єм товару визначається між ціною попиту і ціною пропозиції. Остання теза з позиції теорії фірми формується таким чином: у випадку виробничої рівноваги ціна продукції повинна дорівнювати граничним витратам. Таким чином, цілком природньою дією є спроба об'єднати в єдину модель ринковий баланс «попит-пропозиція» з виробничою схемою урахування витрат та прибутку.[1-4].

Розглянемо математичну модель виробничо-економічної системи, яка описує динамічну взаємодію ціни та об'єму продукції фірми на ринку одного товару.

Припускаємо, що існує всього один вид продукції і реалізується він на одному ринку.

Введемо наступні позначення: $p = p(t)$ ціна, залежить від часу t одиниці продукції (товару); $y = y(t)$ обсяг продукції, що випускається, также изменяющийся во времени, t ; $D(p, y, t)$ — обсяг попиту на ринку; $S(p, y, t)$ — пропозицію виробленої продукції; $P_d(p, y, t)$ — ціна ринкового попиту; $P_s(p, y, t)$ — ціна ринкової пропозиції.

Математична модель формується за наявності запізнювань на боці попиту або пропозицій. Найпростіша пропозиція у дискретному часовому аналізі включає зосереджене запізнювання або відставання пропозиції на один інтервал:

$$D(t) = S(t - T_1)$$

Наведена рівність має місце у випадку, коли необхідний конкретний період часу T_1 для виробництва потрібного об'єму товару. При цьому припускають відсутність запасів, тобто увесь зроблений товар прямує на ринок. З іншого боку, виробник будує своє припущення наступної ціни на базі фактичної ціни, яка мала місце на ринку, тобто на ціну попереднього періоду T_2 :

$$P_s(t) = P_d(t - T_2)$$

Далі ми будемо вивчати відповідні процеси у неперервному часі і зробимо заміну зосереджених запізнювань на неперервно розподілені. Тоді математична модель вивчаємої виробничо-економічної системи має наступний вигляд

$$D(p, y, t) = \int_0^t K_s(t, \tau) S(p, y, \tau) d\tau \quad (1)$$

$$P_s(p, y, t) = \int_0^t K_d(t, \tau) P_d(p, y, \tau) d\tau \quad (2)$$

Інтегральні співвідношення (1),(2) відносно змінних $p(t)$ та $y(t)$ іменуються системою інтегральних рівнянь Вольтерри з відповідними ядрами $K_d(t, \tau)$ і $K_s(t, \tau)$, які характеризують властивості запізнювань у кожному з рівнянь системи.

Система (1.2) є досить загальною для конкретного аналізу її поведінкових властивостей та особливостей. Тому висунемо додаткові гіпотези, уточнюючи явний вигляд і рівнянь (1), (2). Припускаємо, що пропозиція товару дорівнює об'єму виробленої продукції, а ціна попиту дорівнює ціні одиниці продукції. С приводу попиту, що він є лінійною спадною функцією ціни та має автономну тенденцію:

$$D(p, t) = d_0(t) - d_1 p(t)$$

де $d_1 = const > 0$.

Відносно ціни пропозиції, яка є граничними витратами по об'єму виробництва, припускаємо, що вона складається із умовно змінених витрат, лінійно залежних від обсягу виробництва та умовно постійних затрат.

$$P_s(y, t) = -S_0(t) + S_1 y(t),$$

де $S_1 = const > 0$.

Таким чином, маємо систему інтегральних рівнянь Вольтерри другого роду:

$$d_0(t) - d_1 p(t) = \int_0^t K_s(t, \tau) y(\tau) d\tau,$$

$$-S_0(t) + S_1 y(t) = \int_0^t K_d(t, \tau) p(\tau) d\tau$$

У випадку задання явних виразів для ядер ця система бути мати єдиний розв'язок для еволюції ціни та об'єму продукту на даному ринку.

Список використаної літератури

1. Воронин А.В., Гулько О.В. Дискретная модель рыночной адаптации// Управление развитием.-2013.- т. 6. - №6 – с. 37-44.
2. Внукова Н.Н., Воронин А.В., Бондаренко А.В. Адаптационные механизмы производственно-экономической системы. // Экономика: проблемы теории та практики: Збірник наукових праць.- Випуск 253: В 7 т. – ТІІ.- Дніпропетровськ: ДНУ, 2009.С.765-774.
3. Гальперин В.М., Игнатъев С.М., Моргунов В.И. Микроэкономика. В 2 Т- СПб.:Экономическая школа, 2000.-т.1.-349с.
4. Балацкий Е.В. Рыночное ценообразование и производственные циклы //Экономика и математические методы.-2005.-т.41.-№1.-С.37-44.

Автори

Воронін Анатолій Віталійович, кандидат технічних наук, доцент, ХНЕУ імені Семена Кузнеця, (voronin61@ukr.net)

Тези доповіді надійшли 15 січня 2020 року. **(Пишіть дату, коли Ви відправили свої тези).**

Опубліковано в авторській редакції.